

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W LUBLINIE

LLU.410.4.4.2024

**Pan
Paweł Maj
Prezydent Miasta Puławy**

24-200 Puławy
ul. Lubelska 5

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/071 – Bezpieczeństwo zakładów, obiektów i urządzeń o istotnym znaczeniu
dla funkcjonowania aglomeracji miejskich w województwie lubelskim

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Puławy (dalej: UM lub Urząd), 24-100 Puławy, ul. Lubelska 5.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Maj, Prezydent Miasta Puławy (dalej: Prezydent Miasta), od 22 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania jednostki na rzecz ochrony zakładów, obiektów i urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego w aglomeracjach miejskich. 2. Przygotowanie na wypadek zdarzenia skutkującego uszkodzeniem lub zniszczeniem zakładów, obiektów lub urządzeń istotnych dla funkcjonowania aglomeracji miejskiej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2024, do 28 czerwca, tj. do dnia zakończenia czynności kontrolnych z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Katarzyna Osiak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LLU/50/2024 z 8 marca 2024 r. (akta kontroli str. 7-8)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Urzędzie Miasta Puławy podjęto działania na rzecz ochrony zakładów, obiektów i urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego w Mieście. Sieć wodociągowo-kanalizacyjna oraz ciepłownicza zgodnie z Miejskim Planem Zarządzania Kryzysowego stanowiły część istotnej dla funkcjonowania Miasta infrastruktury, która podlegała ochronie zgodnie z planami ochrony opracowanymi w Miejskim Przedsiębiorstwie Wodociągów i Kanalizacji „Wodociągi Puławskie” Sp. z o.o. (dalej: MPWiK) i Okręgowym Przedsiębiorstwie Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (dalej: OPEC), zatwierdzonymi przez Prezydenta Miasta. Ustalono sposób postępowania przez MPWiK i OPEC w przypadku niedotrzymania ciągłości usług oraz prowadzono analizy ryzyka wystąpienia nieuprawnionej ingerencji w stosunku do zakładów, obiektów i urządzeń mających istotne znaczenie dla funkcjonowania Miasta Puławy (dalej: Miasto). Opracowano plany działania na wypadek wystąpienia, w związku z zaistnieniem sytuacji kryzysowej, zakłóceń w realizacji zadań na rzecz zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie zaopatrzenia w wodę, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, zaopatrzenia w energię ciepłą. Struktura organizacyjna UM umożliwiała prowadzenie nadzoru nad realizacją zadań w zakresie nieprzerwanego zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców Miasta, w szczególności dotyczyło

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

to zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz zaopatrzenia w energię ciepłą przez MPWiK i OPEC.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- niepodjęcia działań w celu poprawy stanu bezpieczeństwa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej, pomimo że od sierpnia 2023 r. UM posiadał wiedzę o niewystarczającym zabezpieczeniu przed nieuprawnioną ingerencją z zewnątrz infrastruktury zarządzanej przez MPWiK;
- nierzetelnego nadzoru nad działalnością MPWiK w zakresie oceny gotowości do zapewnienia dostarczania mieszkańcom Puław wody pitnej w sytuacjach kryzysowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania jednostki na rzecz ochrony zakładów, obiektów i urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego w aglomeracjach miejskich.

Opis stanu faktycznego

1.1. Na terenie miasta zbiorowe zaopatrzenie w wodę oraz oczyszczanie ścieków komunalnych powierzono spółce MPWiK, której współnikami byli: Miasto Puławy oraz gminy Końskowola i Żyrzyn. Do zadań MPWiK w szczególności należało: pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody mieszkańcom Miasta oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków. Zbiorowy system zaopatrzenia w energię ciepłą powierzono spółce OPEC, której założycielem i jedynym współnikiem było Miasto. Przedmiotem działalności spółki było głównie świadczenie kompleksowej usługi w zakresie dostaw ciepła na rzecz mieszkańców i jednostek organizacyjnych Miasta m.in.: przesył, dystrybucja i sprzedaż ciepła zakupionego w elektrociepłowni Grupy Azoty Puławy oraz wytwarzanie ciepła w kotłowniach będących własnością spółki.

(akta kontroli str. 9-32)

W celu prawidłowego sprawowania nadzoru właścicielskiego nad spółkami gminnymi zarządy MPWiK oraz OPEC zobowiązane były do bieżącego przekazywania UM m.in. miesięcznej informacji o kondycji finansowej i ekonomicznej spółki⁴. Informacja zawierała dane w zakresie: sprzedaży rzeczowej, osiągniętych dochodach, poniesionych kosztach i wyniku finansowym, zapasach magazynowych, stanie rachunków bankowych, należnościach i zobowiązaniach, zakupach inwestycyjnych.

(akta kontroli str. 33-58)

W okresie objętym kontrolą w strukturze organizacyjnej UM⁵ funkcjonował Wydział Nadzoru Komunalnego⁶ (dalej: WNK), do zakresu działania którego należało m.in.: wykonywanie zadań wynikających z kompetencji Prezydenta Miasta jako współnika założyciela jednoosobowych spółek prawa handlowego oraz współnika spółek, w których Miasto posiadało udziały; zabezpieczenie interesów Miasta w spółkach z jego udziałem, w tym przeprowadzanie kontroli i podejmowanie działań wynikających z funkcji właścicielskich; nadzór nad: prawidłowym świadczeniem usług

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Zarządzenie nr A/139/2010 Prezydenta Miasta Puławy z 23 czerwca 2010 r. w sprawie określenia zasad nadzoru nad spółkami gminy Miasto Puławy.

⁵ Zarządzenie nr 47/2022 Prezydenta Miasta Puławy z 29 grudnia 2022 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego dla Urzędu Miasta Puławy, ze zm.

⁶ Do 1 stycznia 2023 r. Wydział Nadzoru Komunalnego i Spraw Lokalowych.

objętych przedmiotem działania tych spółek, właściwym zarządzaniem i administrowaniem zasobami komunalnymi przez spółki miejskie oraz prawidłową eksploatacją, gospodarką mieniem komunalnym; współpraca z jednostkami gospodarczymi i innymi podmiotami w zakresie utrzymania obiektów i urządzeń infrastruktury komunalnej na terenie miasta. W ww. okresie zatrudnionych w WNK było pięciu pracowników, w tym kierownik wydziału. Nadzór nad realizacją zadań wykonywanych przez MPWiK oraz OPEC powierzony został odrębnie dwóm pracownikom WNK.

W strukturze UM funkcjonował także Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności (dalej: WZK), do którego zadań należało m.in. organizacja i zabezpieczenie funkcjonowania Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (dalej: MZZK)⁷ oraz organizacja i realizacja zadań wynikających z ustawy z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁸. Do 31 października 2023 r.⁹ zagadnieniami związanymi z zarządzaniem kryzysowym i obroną cywilną zajmowało się trzech pracowników¹⁰, a po tym dniu dwóch, tj. p.o. kierownik wydziału oraz inspektor w WZK.

MZZK został powołany w celu pomocy w realizacji zadań zarządzania kryzysowego, zapobiegania skutkom klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, kierowania i koordynowania działaniami ratowniczymi na terenie miasta. W skład MZZK wchodził m.in.: Prezydent Miasta; kierownik i pracownicy WZK i WNK; prezesi Zarządu MPWiK i OPEC; Komendant Straży Miejskiej (dalej: Komendant SM) oraz przedstawiciele: Zakładu Energetycznego „LUBZEL” S.A. w Puławach; Grupy Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” S.A. (dalej: Grupa Azoty Puławy); Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (dalej: KP PSP); Komendy Powiatowej Policji (dalej: KP Policji); Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (dalej: SP ZOZ) oraz Pogotowia Gazowego.

Ponadto do zadań wspólnych komórek organizacyjnych UM należało m.in. współdziałanie z WZK w zakresie: zapobiegania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia, zagrożeniom środowiska, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego; ochrony praw obywatelskich; zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz reagowanie w sytuacji ich wystąpienia i usuwanie ich skutków, na zasadach określonych w obowiązujących przepisach prawnych.

Opracowywanie zasad komunikowania oraz komunikatów i informacji związanych z sytuacjami kryzysowymi należało do zadań Wydziału Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej (dalej: WK).

(akta kontroli str. 59-146)

Rada Miasta Puławy uchwaliła:

- w 2021 r. „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru gminy Miasto Puławy na lata 2021-2036; aktualizacja”¹¹, który obecnie jest w trakcie kolejnej aktualizacji;
- w 2023 r. „Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych MPWiK na lata 2024-2028”¹².

Wykonanie ww. uchwał powierzono Prezydentowi Miasta.

(akta kontroli str. 590-611)

⁷ MZZK został powołany zarządzeniem nr A/206/2023 Prezydenta Miasta Puławy z 14 listopada 2023 r., wcześniej zarządzeniem nr A/42/2021 Prezydenta Miasta Puławy z 15 marca 2021 r.

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 122, ze zm., dalej: ustawa o zarządzaniu kryzysowym.

⁹ Rozpoczęcie kontroli.

¹⁰ Kierownik i dwóch inspektorów WZK.

¹¹ Załącznik do uchwały nr XL/373/21 Rady Miasta Puławy z 29 grudnia 2021 r.

https://umpulawy.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/1uchwala_373.pdf

¹² Załącznik do uchwały nr LXVI/563/23 Rady Miasta Puławy z 30 listopada 2023 r.

<https://umpulawy.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/uchwala-563.pdf>

1.2. W latach 2021-2024 (I kwartał) MPWiK zapewniało zaopatrzenie w wodę dla 99,9% mieszkańców Miasta. W przypadku odprowadzania i oczyszczania ścieków wskaźnik ten wyniósł 99,3%. MPWiK działało na podstawie zezwolenia nr 1/II/2003 wydanego 8 stycznia 2003 r. przez Prezydenta Miasta na prowadzenie działalności zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

OPEC świadczyło swoje usługi w 2021 r. dla 79%, a w latach 2022-2024 (I kwartał) dla 80% mieszkańców Miasta.

(akta kontroli str. 151-153)

1.3. W UM opracowano Miejski Plan Zarządzania Kryzysowego (dalej: MPZK) zatwierdzony przez Starostę Powiatu Puławskiego (dalej: Starosta) oraz Prezydenta Miasta 9 listopada 2023 r. Przed zatwierdzeniem MPZK był uzgodniony z KP PSP, KP Policji, Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną (dalej: PSSE), Powiatowym Inspektorem Weterynarii (dalej: PIW) i Starostwem Powiatowym w Puławach. Prezydent wyjaśnił, że kierownicy MPWiK, OPEC oraz PGE Dystrybucja S.A. Rejon Energetyczny Puławy (dalej: PGE) brali czynny udział w opracowaniu MPZK, jednak uzgodnienia te nie zostały sformalizowane (były ustne). W trakcie kontroli NIK sporządzono karty uzgodnień z ww. podmiotami, które w MPZK występowały jako podmioty wiodące w poszczególnych cyklach zarządzania kryzysowego.

W okresie poprzedzającym obowiązywanie MPZK, funkcjonował Miejski Plan Zarządzania Kryzysowego zatwierdzony przez Starostę ponad pięć lat wcześniej, tj. 27 września 2017 r. (dalej: MPZK z 2017 r.). Prezydent wyjaśnił, że dwuletni cykl planowania, o którym mowa w art. 5 ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, nie wiąże się jednoznacznie z koniecznością opracowania nowego planu zarządzania kryzysowego. Plany te opracowywane są na podstawie zaleceń i wytycznych wydawanych przez Starostę lub Wojewodę Lubelskiego. W 2019 r. i w 2021 r. takie wytyczne nie zostały wydane. MPZK z 2017 r. był na bieżąco aktualizowany. Z uwagi na brak informacji o ewentualnych zmianach od jednostek wykorzystywanych do działań ratowniczych ujętych w planie oraz przeprowadzonej analizy zapisów planu przez MZZK zdecydowano o pozostawieniu MPZK z 2017 r. na następne dwuletnie cykle planowania. Propozycja ta została zaakceptowana przez Starostę. W latach 2020-2022 pomimo wystąpienia zagrożeń związanych z pandemią COVID-19 czy też wojną w Ukrainie, UM nie otrzymał żadnych nowych zaleceń czy instrukcji odnośnie konieczności zmian w planach zarządzania kryzysowego. Działania związane z ww. zagrożeniami podejmowane były na podstawie wydawanych na bieżąco wytycznych Wojewody. Odnośnie do pandemii COVID-19, w planie zarządzania kryzysowego znajdowała się procedura postępowania w czasie zagrożenia epidemicznego i epidemii.

MPZK uwzględniał zalecenia Starosty wydane w kwietniu 2023 r.¹³ oraz zawierał elementy określone w art. 5 ust. 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, tj.: charakterystykę zagrożeń oraz ocenę ich wystąpienia, zespół przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych, załączniki funkcjonalne planu głównego.

W wykazie infrastruktury krytycznej, określonym w MPZK, ujęto instalacje i urządzenia wskazane w art. 3 pkt 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, dotyczące m.in.: zaopatrzenia w energię i paliwa oraz zaopatrzenia w żywność i wodę. Jako priorytety w zakresie ochrony oraz odtwarzania infrastruktury krytycznej wymieniono zadania szczególnie ważne dla zabezpieczenia bytu i funkcjonowania społeczeństwa, tj. zabezpieczenie: dostaw wody, żywności, gazu, prądu, zapewnienie funkcjonowania komunikacji i służby zdrowia oraz dostaw energii cieplnej. W katalogu zagrożeń MPZK wymieniono katastrofy naturalne, awarie techniczne, działania

¹³ Zarządzenie nr 41/2023 Starosty Puławskiego z 6 kwietnia 2023 r. w sprawie wydania prezydentowi, burmistrzom i wójtom zaleceń do gminnych planów zarządzania kryzysowego.

terrorystyczne (w tym sytuacje kryzysowe wywołane źródłami społecznymi). W przypadku awarii technicznych przewidziano zagrożenia związane z przerwami w zasilaniu w energię elektryczną oraz w dostawach gazu, ciepła i wody. Prezydent wyjaśnił, że w MPZK nie uwzględniono zagrożeń związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków z uwagi na brak sprecyzowanego katalogu zagrożeń, które powinny znaleźć się w planach zarządzania kryzysowego. Opracowując katalog zagrożeń wzorowano się na wojewódzkim planie zarządzania kryzysowego, w którym również bezpośrednio nie zostały uwzględnione te zagrożenia. Wskazał, że zadania związane z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych zostały szczegółowo opisane w opracowanym „Planie Ochrony Infrastruktury Krytycznej MPWiK Puławy”.

(akta kontroli str. 158-198)

W MPZK ujęto zadania z zakresu ochrony sieci i urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na terenie miasta. Podmiotem wiodącym, tj. przewodzącym w zakresie realizacji zadań oraz odpowiedzialnym za wszystkie fazy zarządzania kryzysowego dotyczącego wystąpienia zagrożenia przerw w dostawie energii elektrycznej było PGE. Do jego zadań należało m.in: przeprowadzanie remontów, przeglądów, konserwacji poszczególnych urządzeń wytwórczych; zweryfikowanie i uaktualnienie procedur awaryjnych; opracowanie planów działania na wypadek zagrożenia wystąpienia awarii o znacznych rozmiarach w systemie elektroenergetycznym oraz odbudowy tego systemu po wystąpieniu awarii; podjęcie działań mających na celu usunięcie przyczyny braku dostaw energii oraz odbudowę i przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemu elektroenergetycznego; uruchomienie działań zawartych w planach reagowania na wypadek wystąpienia awarii o znacznych rozmiarach w systemie elektroenergetycznym. Prezydent jako podmiot współpracujący został zobowiązany do: opracowania planów zarządzania kryzysowego; przygotowania systemów alarmowania i ostrzegania; prowadzenia szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego; edukacji mieszkańców terenów zagrożonych w zakresie prawidłowych zachowań przed i w czasie klęsk żywiołowych; koordynacji działań związanych z uruchamianiem awaryjnych źródeł zasilania oraz ciągłości zaopatrzenia w paliwo i zaopatrzenia dla obsługi działań ratowniczych; współdziałania z wyspecjalizowanymi służbami energetycznymi w zakresie działań ratowniczych i humanitarnych; wspomagania i zabezpieczania działań energetycznych ekip remontowych; zabezpieczenia procesu pozyskiwania, analizy i obiegu informacji; opracowania i nadzorowania prawidłowego wykonywania procedur reagowania kryzysowego i standardowych procedur operacyjnych; zebrania i opracowania zbiorczego wykazu strat w infrastrukturze komunalnej; opracowania wniosku/wniosków o uruchomienie środków z rezerwy budżetu państwa; koordynacja i realizacja zadań ujętych w miejskim planie zarządzania kryzysowego; przekazywania komunikatów i ostrzeżeń. Ponadto w 2016 r. w PGE opracowano „Plan ochrony infrastruktury krytycznej rejonu energetycznego Puławy”, który został zatwierdzony przez ówczesnego Prezydenta Miasta. W planie opisano bieżącą ocenę stopnia ochrony infrastruktury krytycznej; charakterystykę zagrożeń i warianty działania w przypadku zagrożenia infrastruktury krytycznej; zasady współpracy z organami administracji publicznej i centrami zarządzania kryzysowego.

(akta kontroli str. 182 – płyta CD, 258-264)

Prezydent wyjaśnił, że w ramach edukacji społeczeństwa na temat różnego rodzaju zagrożeń, m.in. braku energii elektrycznej w 2020 r został wydany „Poradnik Bezpieczeństwo i Ja”, w którym zostały opisane sposoby zachowania się przed,

w trakcie i po wystąpieniu awarii¹⁴. Natomiast 5 września 2019 r.¹⁵ odbyło się ćwiczenie miejskich i powiatowych struktur zarządzania kryzysowego nt. „Działania organów administracji publicznej, służb, inspekcji i straży podczas usuwania skutków awarii zasilania energetycznego miasta Puławy”. W ramach przygotowań do ćwiczenia Prezydent w maju 2019 r.¹⁶ skierował do puławskich zakładów pracy (m.in. szkół, przedszkoli, OPEC, MPWiK) prośbę o przedstawienie m.in. skutków braku energii elektrycznej dla funkcjonowania ww. zakładów przez około 48 godzin wraz ze wskazaniem koncepcji działalności zakładu w ww. sytuacji dla zabezpieczenia funkcjonowania mieszkańców Miasta. Celem ćwiczeń było zapoznanie osób, które będą brały udział w minimalizowaniu i usuwaniu skutków awarii z zagrożeniami jakie występują, sposobem ich minimalizowania, siłami i środkami jakimi dysponuje Miasto (powiat), problemami organizacyjnymi i technicznymi występującymi w likwidowaniu zagrożeń. Ćwiczenia wykazały, że wystąpienie awarii sieci energetycznej wpływa bezpośrednio na funkcjonowanie wszystkich jednostek ważnych dla funkcjonowania obywateli, powoduje m.in. utrudnienia w dostawach wody i odprowadzania ścieków, brak dostaw ciepła w okresie zimowym, problemy w zaopatrzeniu niemal we wszystkich dziedzinach, wzrost zagrożenia bezpieczeństwa publicznego.

(akta kontroli str. 183-194, 320-351)

W okresie objętym kontrolą w budżecie Miasta w każdym roku budżetowym utworzono rezerwę celową na realizację zadań własnych z zakresu zarządzania kryzysowego w wysokości: 830 tys. zł w 2021 r., 750 tys. zł w 2022 r., 650 tys. zł w 2023 r. i 752,7 tys. zł w 2024 r. Wysokość rezerwy celowej została ustalona zgodnie z art. 26 ust. 4 ustawy o zarządzaniu kryzysowym. W latach 2021-2023 w trakcie roku budżetowego rezerwa ta była zmniejszana: w 2021 r. do kwoty 780 tys. zł, w 2022 r. do 650 tys. zł i w 2023 r. do 625 tys. zł. Kwota zmniejszenia wyniosła odpowiednio: 50 tys. zł, 100 tys. zł i 25 tys. zł.

(akta kontroli str. 366-421)

Prezydent wyjaśnił, że zmniejszenie rezerwy celowej było związane z sytuacjami kryzysowymi. W 2021 r. poniesiono wydatki związane z zakupem oleju napędowego grzewczego (13,4 tys. zł) w celu ogrzania schroniska dla osób bezdomnych, w związku z występującymi mrozami oraz z zakupem usługi wywieżenia odpadów stałych powstałych po wybuchu gazu w domu jednorodzinnym (4,2 tys. zł). Łączna kwota wydatków poniesionych w 2021 r. z rezerwy celowej wyniosła 17,6 tys. zł, pozostała niewykorzystana kwota 32,4 tys. zł. W 2022 r. wydatki z rezerwy celowej dotyczyły przede wszystkim pomocy cudzoziemcom, w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy¹⁷ (37,1 tys. zł). Ponadto dla potrzeb WZK zakupiono dwa laptopy z wyposażeniem (9,1 tys. zł). Łączna kwota wydatków poniesionych w 2022 r. z rezerwy celowej wyniosła 46,2 tys. zł, pozostała niewykorzystana kwota 53,8 tys. zł. W 2023 r. wydatki dotyczyły: zakupu pięciu 2500 litrowych zbiorników na wodę (5,3 tys. zł); dodatkowej opłaty za komunikaty sms o zagrożeniach, kierowane do mieszkańców Miasta (3 tys. zł) oraz konserwacji i serwisu agregatów prądotwórczych i pilarki wykorzystywanych dla potrzeb zarządzania kryzysowego (7 tys. zł). Łączna kwota wydatków poniesionych w 2023 r. z rezerwy celowej wyniosła 15,3 tys. zł, pozostała niewykorzystana kwota 9,7 tys. zł.

¹⁴ Poradnik został udostępniony na stronie internetowej UM:

<https://www.pulawy.eu/pl/bezpieczenstwo/zarzadzanie-kryzysowe/sposoby-reagowania-nazagrozenia/aktualizacja-poradnika-bezpieczenstwo-i-ja.html>

¹⁵ Zgodnie z zarządzeniem nr A/140/2019 Prezydenta Miasta Puławy z 17 lipca 2019 r. wydanym w związku z art. 19 ust. 2 pkt 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym.

¹⁶ Pismo znak ZK.5532.3.2019 z 10 maja 2019 r.

¹⁷ Zapewnienie pobytu, wyżywienia, transportu oraz pomocy humanitarnej dla miasta partnerskiego Bojarka.

1.4. W okresie objętym kontrolą na terenie miasta obowiązywał regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków uchwalony przez Radę Miasta Puławy¹⁸. W regulaminie określono sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody i wprowadzanych do sieci kanalizacyjnej ścieków. MPWiK miał obowiązek poinformowania o planowanych przerwach lub ograniczeniach w dostawie wody, w sposób zwyczajowo przyjęty poprzez swoją stronę internetową oraz ogłoszeniach na budynkach z wyprzedzeniem co najmniej dwudniowym. W przypadku nieplanowanych przerw lub ograniczeń w dostawie wody obowiązek informacyjny istniał gdy przewidywany czas ich trwania przekraczał 12 godzin. W razie planowanej lub zaistniałej przerwy w dostawie wody przekraczającej 12 godzin MPWiK miał obowiązek zapewnić zastępczy punkt poboru wody, w przypadku przerwy do 12 godzin MPWiK był zobowiązany zapewnić taki punkt w miarę swoich możliwości technicznych i organizacyjnych. Odbiorcy usług mieli zostać poinformowani o lokalizacji zastępczego punktu poboru wody.

Zgodnie z MPZK podmiotem wiodącym w zakresie realizacji zadań oraz odpowiedzialnym za wszystkie fazy zarządzania kryzysowego dotyczącego wystąpienia zagrożenia przerw w dostawie wody był MPWiK, do którego zadań należało: monitorowanie funkcjonowania dostarczania wody; przygotowanie i aktualizowanie procedur postępowania w przypadku wystąpienia zakłóceń w dostarczaniu wody oraz nieprzewidzianego wzrostu zużycia wody przez odbiorców; utrzymywanie studni awaryjnych; analiza zagrożeń dla systemów; opracowanie planów wprowadzania ograniczeń; w przypadku zakłóceń w dostarczaniu wody podjęcie działań określonych w procedurach, w szczególności uruchomienie dodatkowych dostaw wody z innych źródeł; w przypadku wystąpienia gwałtownego, nieprzewidzianego uszkodzenia, zniszczenia instalacji lub sieci, podjęcie wszelkich działań mających na celu minimalizację skutków wystąpienia awarii, w szczególności zapewnienie maksymalnego bezpieczeństwa dla zdrowia i życia ludzi; monitorowanie funkcjonowania systemu przesyłowego; podejmowanie niezbędnych działań mających na celu przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemu zaopatrzenia w wodę. Do zadań Prezydenta, jako podmiotu współpracującego, należało: analizowanie i ocena zagrożeń, monitorowanie symptomów braku wody, stwarzających zagrożenie dla funkcjonowania administracji oraz kluczowych systemów infrastruktury krytycznej na obszarze miasta; ocena możliwych strat mienia i infrastruktury; przygotowanie systemów alarmowania i ostrzegania; prowadzenie szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego; zwołanie MZZK; aktualizacja procedur postępowania po wystąpieniu zagrożenia; koordynowanie działań w zakresie minimalizowania skutków przerw w dostawach wody; informowanie społeczeństwa o sytuacji i podejmowanych działaniach.

W MPZK wskazano, że przy poważnych uszkodzeniach sieci wodociągowej trwających kilka godzin MPWiK podstawia cysterny z wodą, które zabezpieczą mieszkańców objętych przerwą w jej dostawie. W przypadku długotrwałych przerw w dostawie energii elektrycznej może być ona dostarczona dodatkowo dwoma oddzielnymi liniami zasilającymi. Przedsiębiorstwo posiada również agregaty prądotwórcze, które pozwalają na pracę pompowni głównej i dostarczenie wody przy zmniejszonym ciśnieniu do wszystkich odbiorców (w budynkach wielokondygnacyjnych do czwartego piętra). W przypadku uszkodzenia ośmiu głównych stacji pomp MPWiK posiada dodatkowo dziewięć studni awaryjnych na

¹⁸ Uchwały Rady Miasta Puławy nr: XV/155/19 z 19 grudnia 2019 r., XXXIII/336/21 z 26 sierpnia 2021 r. i XLIV/407/22 z 31 marca 2022 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Miasto Puławy (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2022 r. poz. 1997).

poszczególnych osiedlach, które po podłączeniu zestawu pompa plus agregat prądotwórczy mogą zabezpieczyć w wodę ich mieszkańców. Istnieje również możliwość wykorzystania dwóch studni w Instytucie Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach i w Szpitalu Miejskim. Odnośnie do zagrożeń terrorystycznych (działań osób trzecich, zniszczeń instalacji wodociągowej) - MPWiK posiada własne laboratorium, które na bieżąco kontroluje jakość wody.

Zgodnie z MPZK podmiotem wiodącym w przypadku przerw w dostawach ciepła był OPEC, do którego zadań należało m.in.: monitorowanie funkcjonowania dostarczania ciepła; przygotowanie i aktualizowanie procedur postępowania w przypadku wystąpienia zakłóceń w dostarczaniu ciepła; analiza zagrożeń dla systemów; podjęcie działań określonych w procedurach postępowania w przypadku wystąpienia zakłóceń w dostarczaniu ciepła; w przypadku wystąpienia gwałtownego, nieprzewidzianego uszkodzenia, zniszczenia instalacji lub sieci, podjęcie wszelkich działań mających na celu minimalizację skutków wystąpienia awarii w szczególności zapewnienie maksymalnego bezpieczeństwa dla zdrowia i życia ludzi; monitorowanie funkcjonowania systemu przesyłowego; podejmowanie niezbędnych działań mających na celu przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemu zaopatrzenia w ciepło. Do zadań Prezydenta jako podmiotu współpracującego należało: analizowanie i ocena zagrożeń; monitorowanie symptomów braku ciepła, stwarzających zagrożenie dla funkcjonowania administracji oraz kluczowych systemów infrastruktury krytycznej na obszarze miasta; ocena możliwych strat, mienia i infrastruktury; przygotowanie systemów alarmowania i ostrzegania; prowadzenie szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego; zwołanie MZZK; aktualizacja procedur postępowania po wystąpieniu zagrożenia; koordynowanie działań w zakresie minimalizowania skutków przerw w dostawach ciepła; informowanie społeczeństwa o sytuacji i podejmowanych działaniach.

(akta kontroli str. 182 – płyta CD)

1.5. Prezydent wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą UM nie wpłynęły żadne informacje, w tym z Policji i Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego o zidentyfikowanych zagrożeniach dla funkcjonowania zakładów, obiektów i urządzeń istotnych dla funkcjonowania mieszkańców Miasta. W sierpniu 2022 r. doszło do niegroźnego incydentu. Na teren MPWiK wtargnęło dwóch młodych mężczyzn, którzy weszli na dach zbiornika wody lecz po interwencji pracownika MPWiK opuścili teren zakładu. W trakcie oględzin miejsca zdarzenia nie stwierdzono żadnych strat ani naruszeń zabezpieczeń zbiorników i instalacji wodociągowej. O powyższym zdarzeniu powiadomiono Policję.

(akta kontroli str. 184,193)

W MPZK przedstawiono charakterystykę zagrożeń oraz ryzyko ich wystąpienia. Dokonano analizy ryzyka wystąpienia nieuprawnionej ingerencji (akty terroru) w stosunku do infrastruktury istotnej dla funkcjonowania Miasta, której zniszczenie lub uszkodzenie może stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska. Wskazano na okupację i blokadę obiektów, podłożenie ładunku wybuchowego oraz zajęcie obiektu wraz z zakładnikami. Za najbardziej prawdopodobne (średni poziom ryzyka) uznano zagrożenie związane podłożeniem ładunku wybuchowego, skutkujące przerwami w dostawach energii elektrycznej, cieplnej czy wody.

(akta kontroli str. 182 – płyta CD)

W ramach analizy ryzyka przeprowadzono tematyczne ćwiczenia miejskich struktur zarządzania kryzysowego (szczegółowy opis w pkt 2.2 niniejszego wystąpienia). Ostatnie ćwiczenia w zakresie współdziałania organów administracji publicznej, służb, inspekcji i straży w zakresie prowadzenia działań ratowniczych i porządkowych w przypadku wystąpienia poważnej awarii sieci ciepłowniczej (spowodowanej

katastrofą kolejową) i w przypadku poważnej awarii wodociągowej przeprowadzono 11 lat temu.

(akta kontroli str. 268-351)

1.6. Infrastruktura pozostająca w kompetencji Prezydenta nie była ujęta w wykazie obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej, o którym mowa w art. 5b ust. 7 pkt 1 ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Nie została też umieszczona w szczegółowym wykazie obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie, o którym mowa w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia¹⁹. Prezydent wyjaśnił, że z uwagi na brak jednoznacznych przepisów wskazujących obowiązek i formę zgłoszenia obiektów przez gminy do ewidencji, o której mowa art. 5 ust. 5 ustawy o ochronie osób i mienia nie występowało do Wojewody o zamieszczenie w ww. ewidencji obszarów, obiektów i urządzeń mających istotne znaczenie dla funkcjonowania Miasta.

(akta kontroli str. 434-436, 498-505)

W celu zapewnienia ochrony, ciągłości funkcjonowania oraz odtwarzania instalacji, obiektów lub urządzeń infrastruktury istotnej dla funkcjonowania Miasta (wymienionej w art. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym) zobowiązano²⁰ kierowników zakładów i instytucji zarządzających ww. infrastrukturą do opracowania „Planów ochrony infrastruktury krytycznej”. Plany miały zawierać m.in.: charakterystykę zagrożeń dla infrastruktury krytycznej i ocenę ryzyka ich wystąpienia; ocenę skutków zakłóceń w funkcjonowaniu infrastruktury dla bezpieczeństwa i funkcjonowania mieszkańców Miasta; określenie stopnia zapewnienia ciągłości funkcjonowania oraz przyjętych wariantów minimalizujących skutki zagrożeń; podejmowanie działania oraz scenariusze usuwania skutków zaistniałych zagrożeń oraz odtwarzania infrastruktury; zestawienie sił i środków własnych do realizacji zadań w sytuacji zagrożenia oraz do odtwarzania infrastruktury. W związku z ww. zarządzeniem sześć zakładów i instytucji opracowało Plany ochrony; jednak w latach 2016-2024 (do 28 czerwca) tylko jeden z nich (OPEC) dokonał istotnej aktualizacji Planu i przedstawił ponownie do zatwierdzenia Prezydentowi. W UM nie zwracano się do ww. zakładów i instytucji z przypomnieniem o obowiązku wynikającym z § 8 zarządzenia nr A/46/2016, zgodnie z którym raz na dwa lata dokonywana jest gruntowna analiza zapisów planu i jest on przedstawiany do ponownego zatwierdzenia Prezydentowi Miasta²¹.

Prezydent wyjaśnił, że plan ochrony infrastruktury krytycznej opracowały: SP ZOZ, MPWiK, OPEC, Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o., Miejski Zakład Komunikacji – Puławy Sp. z o.o., PGE Dystrybucja S.A. Oddział Lublin Rejon Energetyczny Puławy. Ww. zakłady informowały UM o przeprowadzeniu aktualizacji planów ochrony infrastruktury krytycznej.

(akta kontroli str. 265-267, 498-527)

1.7. Odnośnie do problemów, trudności, w tym o charakterze formalno-prawnym, obejmowania ochroną obszarów, obiektów i urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego Prezydent wyjaśnił, że ww. obiekty (urządzenia) znajdujące się na terenie miasta nie są objęte obowiązkową ochroną, o której mowa w art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie osób i mienia. Wymogi jakie zostały określone w ww. ustawie wiążą się z nakładem dużych środków finansowych, z przeznaczeniem na przebudowę obiektów, zatrudnieniem zewnętrznych firm ochroniarskich itp. W ocenie Prezydenta zasadnym byłoby, aby ujęcie obiektu w ewidencji obszarów, obiektów i urządzeń

¹⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1995, dalej: ustawa o ochronie osób i mienia.

²⁰ Zarządzenie nr A/46/2016 Prezydenta Miasta Puławy z 7 marca 2016 r. w sprawie opracowania planów ochrony infrastruktury krytycznej.

²¹ Jeśli zmiany wykraczają poza niewielkie korekty związane z wyznaczeniem realizatorów poszczególnych zadań dokonana aktualizacja planu nie jest przedstawiana do ponownego zatwierdzenia Prezydentowi Miasta Puławy.

podlegających obowiązkowej ochronie wiązało się ze współfinansowaniem realizacji ochrony obiektów i urządzeń, gdyż w przeciwnym razie mogłoby to spowodować znaczne zwiększenie kosztów i doprowadzić do wzrostu kosztów wody, ścieków, ciepła. Do 2022 r. część działań w zakresie funkcjonowania obiektów, które są ważne dla bezpieczeństwa publicznego, mogło być pokrywanych zgodnie z ustawą z 27 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku ochrony Rzeczypospolitej Polskiej²² oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin²³, ze środków przeznaczonych na obronę cywilną. Uchylenie tych przepisów spowodowało trudności w finansowaniu tego typu działań. Pomimo tego, poszczególne spółki miejskie podejmują wszelkie działania aby stale monitorować i zwiększać bezpieczeństwo swojej infrastruktury.

(akta kontroli str. 183-188, 364-365)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności Urzędu Miasta w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W UM nie podjęto rzetelnych działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa (ochrony fizycznej) infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej będącej w zarządzie MPWiK. W sierpniu 2023 r. zespół powołany przez Prezesa MPWiK przeprowadził w MPWiK analizę bezpieczeństwa infrastruktury wodociągowej i teleinformatycznej obiektów spółki. W wyniku wizji lokalnej obiektów infrastruktury wodociągowej oraz oczyszczalni ścieków, w której wziął udział kierownik WZK (członek zespołu ds. ww. analizy), stwierdzono że zabezpieczenie fizyczne i monitoring były niewystarczające dla dobrej ochrony i zabezpieczenia obiektów. W raporcie z analizy opisany został aktualny stan zabezpieczeń (kamery, ogrodzenia, bramy itp.) oraz sformułowano wnioski, których realizacja zwiększyłaby ochronę obiektów przed ingerencją osób nieuprawnionych (m.in. rozbudowa monitoringu wizyjnego, modernizacja ogrodzeń). Przedstawiono szczegółowy zakres prac przy poszczególnych zadaniach w zakresie zabezpieczenia fizycznego i monitoringu obiektów MPWiK. Łączny szacowany koszt modernizacji zabezpieczeń fizycznych wyniósł 313,7 tys. zł, rozbudowy monitoringu 157,5 tys. zł. Prezes MPWiK na posiedzeniu Rady Nadzorczej MPWiK w dniu 10 października 2023 r. poinformował o sporządzonym raporcie z analizy bezpieczeństwa i konieczności modernizacji obiektów w celu zapewnienia bezpieczeństwa. Do 20 maja 2024 r. nie został podniesiony poziom bezpieczeństwa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie miasta, a w UM nie podjęto działań ukierunkowanych na jego poprawę.

Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym UM (rozdział V § 13 pkt 7 ppkt 5) do zakresu działania WNK należała współpraca ze spółkami Miasta w zakresie realizacji inwestycji własnych spółek.

(akta kontroli str. 268-351, 580-587, 612-634)

Prezydent wyjaśnił, że Miasto dysponowało wiedzą na temat systemów ochrony infrastruktury krytycznej MPWiK i OPEC. Celem przeprowadzenia przez MPWiK (na własne potrzeby) analizy bezpieczeństwa infrastruktury wodociągowej i teleinformatycznej było zwrócenie uwagi, w których obszarach należy podnieść poziom bezpieczeństwa chronionej infrastruktury. Kierownik WZK poparł wszelkie działania MPWiK zwiększające to bezpieczeństwo. Po przeprowadzonej analizie Miasto w ramach zarządzania kryzysowego zakupiło i przekazało MPWiK pięć zbiorników na wodę do celów sanitarnych, które mogą być użyte w przypadku awarii sieci wodociągowej. Ponadto w miarę posiadanych środków finansowych Miasto

²² Dz. U. z 2021 r. poz. 372, ze zm.

²³ Dz. U. z 2002 r. Nr 96 poz. 850.

finansuje przegląd ośmiu studni awaryjnych. Prezydent wskazał, że „Analiza bezpieczeństwa infrastruktury wodociągowej i teleinformatycznej obiektów Spółki” jest dokumentem wewnętrznym MPWiK i oficjalnie nie została przekazana do UM (w WZK znajduje się kopia przeprowadzonej analizy). Podniósł, że 12 września 2023 r. Komisja Budżetu, Gospodarki Miejskiej i Planowania Przestrzennego brała udział w wyjazdowym posiedzeniu w MPWiK, w trakcie którego zapoznano przedstawicieli Rady Miasta z aktualnym stanem infrastruktury zakładu oraz zadaniami niezbędnymi do wykonania w celu poprawy bezpieczeństwa infrastruktury MPWiK.

(akta kontroli str. 193, 437-451, 480)

NIK zauważyła, że zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym²⁴ zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy m.in.: wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz. Zadania własne gminy, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych, zaliczają się do zadań użyteczności publicznej (art. 9 ust. 4 uosg). W przypadku wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych Miasto prowadzi gospodarkę komunalną zgodnie z art. 2 i art. 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej²⁵, w formie spółki prawa handlowego (MPWiK), której jest współnikiem. Bezpieczeństwo i ochrona infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej mają istotny wpływ na ciągłość zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków. W przypadku nieadekwatnej ochrony ww. obiektów gmina powinna podjąć odpowiednie działania mające na celu poprawę ich bezpieczeństwa, tym bardziej gdy uznaje ją za infrastrukturę krytyczną, istotną dla funkcjonowania mieszkańców.

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd był przygotowany organizacyjnie do prowadzenia nadzoru nad realizacją zadań w zakresie nieprzerwanego zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców Miasta w zakresie zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz zaopatrzenia w energię ciepłą przez MPWiK i OPEC.

Sieć wodociągowo-kanalizacyjna oraz ciepłownicza zgodnie z MPZK stanowiły część istotnej dla funkcjonowania Miasta infrastruktury, podlegającej ochronie zgodnie z planami ochrony opracowanymi w MPWiK i OPEC, zatwierdzonymi przez Prezydenta. W przypadku MPWiK plan ochrony opracowany w 2016 r., w związku z nowymi zagrożeniami wynikającymi z toczącej się za wschodnią granicą wojny, powinien zostać poddany ewaluacji pod kątem jego aktualizacji dla zwiększenia ochrony obiektów przed potencjalną ingerencją osób nieuprawnionych. Pomimo, że od sierpnia 2023 r. UM dysponował wiedzą o niedostatkach w ochronie infrastruktury MPWiK, do dnia kontroli nie podjęto skutecznych działań w celu poprawy stanu zabezpieczeń.

W UM ustalono sposób postępowania przez MPWiK i OPEC w przypadku niedotrzymania ciągłości usług oraz prowadzono analizy ryzyka wystąpienia nieuprawnionej ingerencji w stosunku do zakładów, obiektów i urządzeń mających istotne znaczenie dla funkcjonowania Miasta. W ramach analizy ryzyka przeprowadzone zostały tematyczne ćwiczenia miejskich struktur zarządzania kryzysowego nt. współdziałania organów administracji publicznej, służb, inspekcji

²⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 609, ze zm., dalej: uosg.

²⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 679, dalej: uogk.

i straży w zakresie prowadzenia działań ratowniczych i porządkowych podczas katastrofy kolejowej skutkującej poważną awarią sieci ciepłowniczej, a także w zakresie realizacji zadań zarządzania kryzysowego po wystąpieniu poważnej awarii sieci wodociągowej. Ćwiczenia te jednak przeprowadzono 11 lat temu, tj. w 2012 r. i w 2013 r.

2. Przygotowanie na wypadek zdarzenia skutkującego uszkodzeniem lub zniszczeniem zakładów, obiektów lub urządzeń istotnych dla funkcjonowania aglomeracji miejskiej.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Zgodnie z Regulaminem MZZK w Puławach²⁶ Kierownik WNK m.in. nadzoruje działalność miejskich jednostek komunalnych w sytuacji zagrożenia, organizuje siły i środki do działań w przypadku awarii elementów i urządzeń infrastruktury Miasta, odpowiada za zaopatrzenie w wodę w warunkach zagrożenia (§24 pkt 15 ppkt 1-3). Prezes Zarządu MPWiK odpowiada m.in. za organizację zaopatrzenia Miasta w wodę w warunkach występowania zagrożeń, organizuje całość zabezpieczenia logistycznego prowadzonych działań (§24 pkt 32 ppkt 1 i 4), natomiast Prezes Zarządu OPEC koordynuje działania ratownicze w przypadku awarii urządzeń ciepłowniczych (§ 24 pkt 35 ppkt 1).

(akta kontroli str. 132-146)

W UM została opracowana „Dokumentacja zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”, jednak jej ostatnia aktualizacja miała miejsce w październiku 2007 r.²⁷ (ponad 15 lat). Dokonano naliczenia potrzeb wody dla ludności (przed ewakuacją i po ewakuacji), zwierząt i dla pozostałych potrzeb. Według ówczesnego stanu ogólne zapotrzebowanie wody w warunkach normalnych dla Miasta wyniosło 7,1 tys. m³/dobę przed ewakuacją i 0,9 tys. m³/dobę po ewakuacji. W okresie dostaw ograniczonych odpowiednio 1,4 tys. m³/dobę i 0,6 tys. m³/dobę (dostawy niezbędne) oraz 0,4 tys. m³/dobę i 0,02 tys. m³/dobę (dostawy minimalne). Biorąc pod uwagę liczbę ludności w ww. okresie (51,5 tys. mieszkańców) normalne zapotrzebowanie na wodę dla samej ludności na jednego mieszkańca wyniosło 120 l/dobę, niezbędne 15 l/dobę, minimalne 7,5 l/dobę.

W 2023 r. sprzedaż rzeczowa wody przez MPWiK na terenie miasta wyniosła 1794 tys. m³ (95,5% sprzedaży ogółem), tj. średnio ok. 4,9 tys. m³ na dobę.

(akta kontroli str. 528-569)

Prezydent wyjaśnił, że aktualne zapotrzebowanie na wodę mieszkańców Puław wynosi 5 tys. 250 m³ na dobę. W celu zabezpieczenia mieszkańców w wodę przy całkowitej awarii zaopatrzenia należałoby rozstawić na terenie miasta 10 cystern o pojemności 10 m³. Wskazał, że MPWiK posiada trzy zbiorniki na wodę pitną: cysterna 3 m³ i dwa zbiorniki z tworzywa sztucznego 1,2 i 0,6 tys. litrów, które wykorzystywane są przy awariach. MPWiK i UM nie mają podpisanego porozumienia z zakładami pracy w sprawie użyczenia zbiorników na wodę pitną i wodę sanitarną. W celu zabezpieczenia mieszkańców w wodę sanitarną UM zakupił i przekazał do MPWiK pięć zbiorników. Z uwagi na rygorystyczne przepisy dotyczące zbiorników na wodę pitną oraz ograniczoną liczbę firm posiadających takie zbiorniki, trudno jest

²⁶ Załącznik nr 2 do zarządzenia nr A/206/2023 Prezydenta Miasta Puławy z 14 listopada 2023 r.; wcześniej zarządzenie nr A/42/2021 Prezydenta Miasta Puławy z 15 marca 2021 r.

²⁷ Dokumentacja została opracowana zgodnie z zarządzeniem nr 17 Wojewody Lubelskiego – Szefa Obrony Cywilnej Województwa z 3 lutego 2005 r. oraz Wytycznymi Dyrektora Wydziału Zarządzania Kryzysowego Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego z 4 marca 2005 r. w sprawie zasad opracowania „Dokumentacji funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”.

pozyskać oferenta, z którym można takie porozumienie podpisać. W dotychczasowej działalności MPWiK nie doszło jeszcze do awarii, która wymuszałaby zabezpieczenia dodatkowych cystern zewnętrznych na wodę pitną. UM w celu zabezpieczenia mieszkańców w wodę pitną na bieżąco prowadzi i aktualizuje listę firm, od których w chwili wystąpienia poważnej awarii sieci wodociągowej mógłby takie cysterny pozyskać.

(akta kontroli str. 498-505)

Według stanu na 31 marca 2024 r. infrastruktura MPWiK składała się z: siedmiu studni głębinowych, ośmiu studni awaryjnych, pompowni wody II stopnia, dwóch zbiorników wody pitnej (2 x 1500 m³), chlorowni, 15 lokalnych przepompowni wody, 252,25 km sieci wodociągowej, 198,13 km sieci kanalizacyjnej z przyłączeniami, oczyszczalni ścieków, komory zasuw, pompowni głównej ścieków surowych, piaskownika przedmuchiwane z oczyszczaczem, odsiarczalni biogazu, maszynowni, komory fermentacji z pompownią recyrkulacji osadu, zbiornika biogazu, rozdzielni, stacji transformatorowej, laboratorium analitycznego, trzech agregatów prądotwórczych.

(akta kontroli str. 634-637)

Plany działania na wypadek wystąpienia zakłóceń w realizacji zadań na rzecz zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie zaopatrzenia w wodę, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz zaopatrzenia w energię ciepłą w związku z zaistnieniem sytuacji kryzysowej zostały opracowane w planach ochrony infrastruktury krytycznej (dalej: plan ochrony IK) opracowanych w MPWiK i OPEC (opis w pkt 1.6 wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli str. 265-267, 498-527)

W planie ochrony IK dla MPWiK opisano rodzaje zagrożeń, które mogą spowodować przerwy w dostawach wody, tj.: naturalne (powódź, pożar, zagrożenia meteorologiczne), techniczne (przerwy w zasilaniu w energię elektryczną, w dostawie ciepła lub wody), terrorystyczne (podłożenie ładunku wybuchowego, bioterroryzm). Stwierdzono, że najpoważniejsza w skutkach byłaby awaria powodująca brak dostaw energii elektrycznej. Zaprzestanie pracy pompowni spowoduje przerwanie dostaw wody na około dwie godziny, do czasu uruchomienia agregatów prądotwórczych. Wystąpi zatem konieczność zmniejszenia w sieci wodociągowej parametrów ciśnienia i przepływów wody. W planie działania przewidziano uruchomienie agregatu prądotwórczego, który zasili pompownię główną, budynek administracji i Wydział Serwisowy. Woda pompowana z dwóch głównych zbiorników wystarczy na około 10 godzin, po czym przewiduje się podłączenie agregatów prądotwórczych połączonych do pomp głębinowych. Zaopatrzenie mieszkańców Miasta w wodę wyniesie wówczas ok. 40% zapotrzebowania. Istnieje także możliwość dostarczenia wody przez cysterny samochodowe. MPWiK ponadto dysponuje własną stacją paliw. W 2023 r. w MPWiK dodatkowo opracowano Procedurę zaopatrzenia mieszkańców w wodę i odprowadzania ścieków w sytuacji długotrwałej przerwy w dostawie energii elektrycznej miasta Puławy²⁸. Powołano dwa zespoły techniczne (do zaopatrzenia w wodę i do odprowadzania ścieków), do których zadań należy zasilanie urządzeń MPWiK z agregatów prądotwórczych. Ponieważ oczyszczalnia ścieków w związku z brakiem energii elektrycznej nie będzie działała, gdy sieć kanalizacyjna będzie sukcesywnie zalewana należy podjąć decyzję (Prezydent i MZZK) o otwarciu zaworu spustowego do Wisły z pominięciem oczyszczalni. Stwierdzono ponadto, że najczęściej występującym zagrożeniem były awarie techniczne (rozszczelnienie

²⁸ Zarządzenie wewnętrzne nr 3/2023 Prezesa Zarządu MPWiK z dnia 25 października 2023 r. w sprawie przyjęcia procedury dotyczącej zaopatrzenia mieszkańców miasta Puławy w wodę i odprowadzenia ścieków w sytuacji długotrwałej przerwy w dostawie energii elektrycznej.

rurociągów spowodowane warunkami atmosferycznymi, pracami ziemnymi czy procesami korozyjnymi)²⁹. Istnieje jednak możliwość wyłączenia części uszkodzonej sieci co spowoduje, że brak dostaw wody dotyczyć będzie tylko części nieruchomości. Przy poważnej awarii rurociągu głównego, skutkującej zaprzestaniem dostaw wody do wszystkich części Miasta, MPWiK przejdzie na awaryjny system zaopatrywania w wodę. Uruchomiony zostanie Miejski Punkt Poboru Wody, który będzie zaopatrywał cysterny, zbiorniki własne i z obszaru miasta w wodę pitną i sanitarną. Dwa zestawy ruchome (ciągnik z agregatem) obsługiwać będą dziewięć studni awaryjnych (do celów sanitarnych). Na osiedla gdzie nie ma studni awaryjnych woda będzie dostarczana za pomocą samochodów MPWiK. W wyznaczonych miejscach na terenie miasta wystawione zostaną zbiorniki na wodę pitną. Stwierdzono jednak, że MPWiK nie dysponuje wystarczającą liczbą cystern i zbiorników na wodę, które w 100% zabezpieczałyby potrzeby Miasta. Odnośnie do zagrożenia terrorystycznego, z uwagi na trudne do przewidzenia skutki, założono zastosowanie procedur dotyczących awarii technicznych.

(akta kontroli str. 199-231)

W OPEC funkcjonowało Całodobowe Pogotowie Ciepłe, do którego należało m.in. sygnalizowanie istotnych zagrożeń z całego systemu grzewczego, wspomaganie koordynacji działań kryzysowych OPEC wynikających z ww. zagrożeń oraz podejmowanie w tych sytuacjach decyzji; kontrolowanie stanu oraz realizacja prac awaryjnych i remontowo-modernizacyjnych. W przypadku awarii elektrociepłowni³⁰, OPEC może pełnić tylko rolę pomocniczą w usuwaniu awarii. Zakłócenia w dostawie ciepła występujące na terenie sieci OPEC, usuwanie awarii następuje za pomocą własnych sił i środków OPEC. Łączna długość eksploatowanej przez OPEC sieci ciepłowniczej, według stanu na 31 grudnia 2023 r., wyniosła 69,62 km (w tym część napowietrzna 4,2 km). W OPEC wykorzystywano system nadzoru i regulacji sieci zwany telemetrią. W opracowanym w OPEC „Planie ochrony infrastruktury krytycznej” przedstawiono charakterystykę zagrożeń dla infrastruktury krytycznej OPEC oraz dokonano oceny ryzyka ich wystąpienia i skutków dla mieszkańców Puław. Jako wysokie oceniono ryzyko wystąpienia awarii technicznej polegającej na skażeniu chemicznym, z uwagi na lokalizację zakładów ciężkiej chemii - Grupy Azoty Puławy oraz zakłócenia w dostawach paliw płynnych (utrudniony transport pomiędzy bazą a stacjami). Ryzyko wystąpienia zagrożeń takich jak: powódź, pożar, zakłócenia w systemie elektroenergetycznym, intensywne opady atmosferyczne, zdarzenia o charakterze terrorystycznym, ujawnienie niewybuchów, działania o charakterze militarnym oceniono na poziomie średnim, natomiast zagrożenia meteorologiczne (silny mróz, opady śniegu, silny wiatr) oceniono jako niskie. Wskazano na ograniczoną możliwość funkcjonowania infrastruktury OPEC w przypadku zakłóceń w dostawach energii elektrycznej (unieruchomienie pomp, urządzeń pomiarowych na sieci ciepłowniczej). Najpoważniejszym zagrożeniem byłaby awaria systemu ciepłowniczego w okresie zimowym, która poza brakiem dostaw ciepła dla mieszkańców może spowodować (przy spadku temperatury poniżej 0°C w nieogrzewanych budynkach) awarię instalacji wodociągowych. Wskazano także na możliwość zniszczenia głównej magistrali zasilającej Miasto w ciepło, przebiegającej wzdłuż linii kolejowych, na skutek wystąpienia katastrofy kolejowej. W przypadku zdarzenia terrorystycznego przewidziano wyłączenie z eksploatacji zniszczonego elementu sieci i usunięcie skutków eksplozji, a zastosowany system zasuw pozwala na odcięcie uszkodzonego elementu i kontynuowanie dostaw ciepła na pozostały teren miasta. W planie ochrony określono zadania w zakresie

²⁹ Średnio w ciągu roku około 20-30 awarii.

³⁰ Ciepło do sieci dla Puław dostarczane było przez Zakładową Elektrociepłownię Grupy Azoty Puławy.

monitorowania, ostrzegania i alarmowania użytkowników infrastruktury ciepłowniczej.

(akta kontroli str. 234-257, 506-527, 422-433)

2.2. Prezydent wyjaśnił, że w ramach sprawdzenia gotowości służb, co roku przed okresem zimowym, kiedy dochodzi do największej ilości awarii, odbywają się spotkania MZZK, w których uczestniczą m.in. przedstawiciele MPWiK oraz OPEC. Na spotkaniach poruszana była tematyka związana z bezpieczeństwem szeroko rozumianej infrastruktury krytycznej, w szczególności zaopatrzenia w ciepło i wodę. Ponadto w celu podjęcia skutecznych przygotowań organów administracji publicznej i służb w zakresie prowadzenia działań ratowniczych podczas poważnych awarii w 2012 r. przeprowadzono ćwiczenia „Funkcjonowanie gminy Miasto Puławy w sytuacji awarii zasilania w energię ciepłą w okresie zimowym przez okres pięciu dni” oraz w 2013 r. „Współdziałanie organów administracji publicznej, służb, inspekcji i straży w realizacji zadań zarządzania kryzysowego po wystąpieniu poważnej awarii wodociągowej”. Ćwiczenia miały celu zapoznanie z ewentualnymi skutkami długotrwałego braku zasilania w energię ciepłą i zaopatrzenia w wodę dla funkcjonowania Miasta, wypracowanie zadań dla poszczególnych służb w celu minimalizowania skutków awarii, doskonalenie współdziałania sił ratowniczych i koordynacja ich działań; wypracowanie i doskonalenie procedur reagowania podczas zaistnienia awarii; zbadanie zasadności przyjętych rozwiązań planistycznych.

(akta kontroli str. 437-451)

W ramach ćwiczeń dotyczących przerw w dostawie energii ciepłej ustalono, m.in. że: powołany sztab kryzysowy w PGE Dystrybucja S.A. zorganizuje pogotowie energetyczne w związku z większym zapotrzebowaniem na energię elektryczną (do ogrzewania mieszkań, pomieszczeń biurowych itp.); awaria systemu ciepłowniczego może mieć wpływ na instalację wodociągową w nieogrzewanych budynkach (spadek temperatury może powodować zamarzanie wody w instalacji); pogotowie wodno-kanalizacyjne oraz brygady techniczne MPWiK będą na bieżąco monitorować wraz z właścicielami budynków stan sieci wodociągowej, w celu odcięcia danego budynku od sieci wodociągowej.

(akta kontroli str. 295-319)

W ramach ćwiczeń dotyczących awarii sieci wodociągowej, przewidujących przerwę w dostawach wody na około 72 godziny, ustalono m.in. że: MPWiK pod względem technicznym jest w stanie usunąć każdą awarię; na czas awarii uruchomiony zostanie awaryjny system zaopatrzenia w wodę (szczegółowy opis w pkt 2.1 wystąpienia); MPWiK nie posiada jednak wystarczającej ilości cystern i zbiorników na wodę, które w pełni zabezpieczą potrzeby Miasta. We wnioskach z ćwiczenia wskazano na brak możliwości dostarczania wody pitnej oraz rozważenie zakupu zbiorników do magazynowania wody sanitarnej oraz pitnej.

(akta kontroli str. 268-294)

W 2019 r. w trakcie ćwiczenia miejskich i powiatowych struktur zarządzania kryzysowego MPWiK przedstawiło szczegółowy sposób postępowania w przypadku awarii sieci elektroenergetycznej.

(akta kontroli str. 320-351)

W czerwcu 2024 r. przeprowadzono zaplanowane przez MPWiK ćwiczenia zakładowe sprawdzające procedurę zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków w sytuacji długotrwałej przerwy w dostawie energii elektrycznej do Miasta. Celem ćwiczeń było sprawdzenie działania (weryfikacja i aktualizacja) awaryjnego systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków i doskonalenie działań zespołów: zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków oraz mobilnego zespołu studni awaryjnych.

Ćwiczenia przeprowadzono w porozumieniu z UM. W trakcie ćwiczeń uruchomiono system awaryjny i podano wodę do zbiorników magazynowych w czasie 1 h 40 min. Przetestowano system przepompowni ścieków i awaryjny system zaopatrzenia w wodę sanitarną poprzez uruchomienie studni awaryjnych. W wyniku ćwiczeń sformułowano wnioski pozwalające na skrócenie czasu skutecznego działania, m.in.: dostarczenie agregatów do studni awaryjnych oddzielnymi środkami transportu, podłączenie na studniach stałych podłączeń do agregatów.

(akta kontroli str. 638-646)

Prezydent wyjaśnił, że poza kontrolą wykonywaną w ramach aktualizacji planów ochrony IK Miasto nie dokonywało ani nie zlecało zewnętrznemu podmiotowi wykonania audytu w zakresie sprawdzenia stanu zabezpieczenia pod kątem bezpieczeństwa ciągłości świadczenia usług. Jakość świadczonych przez MPWiK usług kontrolowana jest przez: aplikację Puławoaktywni umożliwiającą zgłaszanie uwag i usterek przez odbiorców usług, bezpośrednie zgłoszenia mieszkańców; przekazywanie przez Spółkę meldunków dotyczących awarii. W ramach nadzoru analizie podlega realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych, analizowane są sprawozdania finansowe, miesięczne informacje ekonomiczno-finansowe, projekty uchwał i regulaminów, protokoły z posiedzeń Rady Nadzorczej.

(akta kontroli str. 437-444, 571-575)

Prezydent wyjaśnił, że UM w oparciu o posiadane dane może weryfikować pojawiające się w przestrzeni publicznej informacje mające znamiona działań dezinformacyjnych. Stała współpraca ze służbami oraz innymi instytucjami pozwala na szybką weryfikację publikowanych treści. Posiadane zasoby teleinformatyczne pozwalają na bieżąco reagować w miarę potrzeb. Miasto prowadzi ciągły monitoring mediów elektronicznych oraz prasy reagując na informacje, które mogą negatywnie oddziaływać na lokalną społeczność. Do prowadzenia komunikacji z mieszkańcami UM wykorzystuje n.w. kanały i narzędzia: oficjalna strona internetowa, SISMS – system powiadamiania mieszkańców SMS; profil Puławoaktywni na Facebooku, media lokalne, tablice ogłoszeń w UM, syreny elektroniczne z możliwością podawania komunikatów słownych.

(akta kontroli str. 498-505)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności Urzędu Miasta w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Nierzetelnie sprawowano nadzór nad działalnością MPWiK w zakresie oceny gotowości Spółki do zapewnienia dostarczania mieszkańcom Miasta wody pitnej w sytuacjach kryzysowych.

W okresie objętym kontrolą nie weryfikowano, czy trzy zbiorniki wykorzystywane w przypadku awarii do dostarczania mieszkańcom wody pitnej, tj.: cysterna 3m³ i dwa zbiorniki z tworzywa sztucznego 1,2 tys. litrów i 600 litrów: służą tylko i wyłącznie do transportu oraz magazynowania wody, posiadają ważny atest higieniczny, są przechowywane w miejscu zabezpieczonym przed dostępem osób postronnych i szkodników oraz przed działaniem czynników atmosferycznych. UM nie miał również wiedzy, że MPWiK nie dysponuje cysternami lub zbiornikami na wodę pitną posiadającymi aktualny atest higieniczny, tj. spełniającymi warunki określone w § 24 pkt 3 i § 25 pkt 3 i 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi³¹.

NIK zauważa, że w wyjaśnieniach Prezydent wskazywał, że MPWiK posiada trzy zbiorniki na wodę pitną: cysterna 3 m³ i dwa zbiorniki z tworzywa sztucznego 1,2 i 0,6 tys. litrów, które wykorzystywane są przy awariach, podczas gdy w wyniku

³¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 2294.

kontroli przeprowadzonej w MPWiK ustalono, że cysterna 3m³ nie posiadała ważnego atestu higienicznego (jego ważność zakończyła się 23 kwietnia 2008 r.) . Natomiast dwa ww. zbiorniki z tworzywa sztucznego, wskazane w wyjaśnieniach Prezydenta, wykorzystywane były do dostarczania wody sanitarnej.

Zaznaczyć należy, że zgodnie z Regulaminem organizacyjnym Urzędu Miasta (rozdział V § 13 pkt 7 ppkt 2, 3, 9, 11), do obowiązków WNK należało m.in.:

- zabezpieczenie interesów Miasta w spółkach z jej udziałem w tym przeprowadzanie kontroli i podejmowanie działań wynikających z funkcji właścicielskich;
- nadzór nad prawidłowym świadczeniem usług objętych przedmiotem działania spółek, w których Miasto posiada udział;
- nadzór nad właściwym zarządzaniem i administrowaniem zasobami komunalnymi gminy przez spółki miejskie, którym zadanie to zostało powierzone.

(akta kontroli str. 59-79)

Prezydent nie wyjaśnił, jaka była przyczyna braku weryfikacji wymagań wykorzystania do dystrybucji wody pitanej cyster/zbiorników, którymi dysponowało MPWiK.

(akta kontroli str. 571-575)

OCENA CZĄSTKOWA

W UM opracowano plany działania na wypadek wystąpienia, w związku z zaistnieniem sytuacji kryzysowej, zakłóceń w realizacji zadań na rzecz zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie zaopatrzenia w wodę, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, zaopatrzenia w energię ciepłą. Nie przeprowadzono jednak weryfikacji gotowości sprzętu do reagowania na sytuację kryzysową w zakresie zbiorowego zaopatrywania wspólnoty w wodę, co skutkowało nieprzygotowaniem MPWiK do dystrybuowania wody pitnej oraz brakiem wiedzy urzędników UM odnośnie ilości posiadanych przez tę spółkę zasobników na wodę pitną.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjęcie skutecznych działań mających na celu wzmocnienie stanu zabezpieczeń infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej Miasta.
2. Rzetelne sprawowanie nadzoru nad MPWiK w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa dostaw pitnej w przypadku dystrybucji awaryjnej dla mieszkańców Miasta.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 5 lipca 2024 r.

Kontroler
Katarzyna Osiak
Specjalista kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie/

p.o. Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Szempruch
/podpisano elektronicznie/